

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/258/2021
Identifikačné číslo spisu:	0018208760
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:0018208760.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: Q. Y., nar. XX.X.XXXX, bytom A. T. XX, proti žalovanému: 365.bank, a. s., so sídlom Dvořákovo nábrežie 4, Bratislava, IČO: 31 340 890, zastúpenému SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Štefánikova 8, Bratislava, IČO: 36 853 186, o určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy, o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru a určenie neplatnosti úverovej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 16 Csp 154/2018, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 5. mája 2021, pod sp. zn. 9 CoCsp 28/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 5. mája 2021, sp. zn. 9 CoCsp 28/2020, zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1 Žalobkyňa sa svojou žalobou domáhala určenia neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy zo 4.9.2015 (ďalej len „dohoda o zrážkach zo mzdy“); o určenie neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXXXX zo 4.9.2015 (ďalej len „zmluva o spotrebiteľskom úvere“), na základe ktorej jej bola poskytnutá suma 6.000 eur, ako i určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru.

1.2 Okresný súd Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. novembra 2019, č. k. 16 Csp 154/2018-62, určil, že dohoda o zrážkach zo mzdy je neplatná (I. výrok); v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (II. výrok); žiadnej zo strán nárok na náhradu trov konania nepriznal (III. výrok). Konštatoval, že samotná zmluva o spotrebiteľskom úvere zo 4.9.2015 (ďalej len „zmluva o spotrebiteľskom úvere“), na základe ktorej bol žalobkyni poskytnutý úver v sume 6.000 eur, obsahuje všetky zákonné náležitosti (bod 17. jeho odôvodnenia), preto súd prvej inštancie v časti o vyslovenie neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere ako i v časti o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere žalobu zamietol.

1.3 Pri určení neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy v prvom rade skúmal či je v prípade daný naliehavý právny záujem na podaní určovacej žaloby podľa § 137 písm. c/ CSP. Súd prvej inštancie považoval podmienku naliehavého právneho záujmu za splnenú. Žalovaný už realizoval zabezpečovací prostriedok dojednaný v zmluve. Tak môže aj v budúcnosti dochádzať bez právneho dôvodu k zásahu

do majetkovej sféry žalobkyne, pričom zamestnávateľ bude musieť rešpektujúc uzatvorenú dohodu vykonávať zrážky zo mzdy žalobkyne a žalovaný sa môže na úkor žalobkyne takto bezdôvodne obohacovať a žalobkyňa iným spôsobom ako žalobou na súde sa zmeny tohto stavu nemôže domôcť. Žalobkyňa tak preukázala naliehavosť právneho záujmu určovacej žaloby, na základe ktorej treba určiť, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je.

1.4 Pokiaľ ide o samotnú dohodu o zrážkach zo mzdy, konštatoval, že táto dohoda uzavretá medzi žalobkyňou a žalovaným na zabezpečenie zmluvy o spotrebiteľskom úvere je neplatným právnym úkonom podľa § 39 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „občiansky zákonník“) pre rozpor so zákonom a s dobrými mravmi, pretože žalobkyňa ako spotrebiteľ bola nútená dohodu o zrážkach zo mzdy podpísať ako neoddeliteľnú súčasť zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Tým sa musela dobrovoľne podrobiť vykonávaným zrážkam bez možnosti zabránenia ich vykonávania aj nad rámec peňažných nárokov veriteľa z poskytnutého úveru, nakoľko v samotnej dohode o zrážkach zo mzdy je uvedené, že na jej základe bude zamestnávateľ žalobkyne vykonávať mesačné zrážky v periodicite v sume 79 eur, a v prípade, ak zrážka zo mzdy uvedená v prvej vete je vyššia ako zrážka, ktorá sa môže zo mzdy zraziť pri výkone rozhodnutia, banka má právo na výplatu zrážok zo mzdy vo výške zrážky, ktorá sa môže zo mzdy zraziť pri výkone rozhodnutia, a pritom môže vykonávať tieto zrážky zo mzdy až do úplného uspokojenia pohľadávky. Súd prvej inštancie dôvodil, že dohoda o zrážkach zo mzdy je taký zabezpečovací inštitút, ktorý nie je jednostranným uložením povinnosti viazaným na vôľu veriteľa, či povinnosť vznikne alebo nie. Poukázal na to, že samotná dohoda o zrážkach zo mzdy predstavovala formulár, ktorý obsahoval vopred pripravený text, ktorý je možné len v celku prijať bez možnosti ovplyvniť jeho obsah, a preto dohodu o zrážkach zo mzdy považoval za ustanovenie zmluvy o spotrebiteľskom úvere spôsobujúcej značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku v zmysle § 53 ods. 1 občianskeho zákonníka, a na základe dohody o zrážkach zo mzdy možno bez súdneho rozhodnutia a posudzovania prípadných neprijateľných podmienok spotrebiteľskej zmluvy v sporovom konaní dosiahnuť uspokojenie všetkých nárokov zo spotrebiteľskej zmluvy. Tak zmluva o spotrebiteľskom úvere, ako aj dohoda o zrážkach zo mzdy boli uzavreté v rovnaký deň a bez uzavretia tejto dohody o zrážkach zo mzdy by nedošlo ani k uzavretiu zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktorej zabezpečenie si takto žalovaný ako dodávateľ vymohol. Z uvedeného je preto zrejmé, že uzavretie dohody o zrážkach zo mzdy bolo podmienkou uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere, čo má nepochybne vplyv na vôľu žalobkyne ako spotrebiteľa na jej uzavretí.

2.1 Proti výrokom I. II. a III. rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie žalovaný. Poukázal na odvolacie dôvody v zmysle ustanovení § 365 ods. 1 písm. d/, f/ a h/ CSP a navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvej a ďalšie konanie alebo, aby napadnuté rozhodnutie zmenil tak, že žalobu zamietne.

2.2 V prvej časti svojho dovolania uviedol svoju argumentáciu v prospech platnosti uzavretej dohody o zrážkach zo mzdy. Dôvodil, že právny poriadok umožňuje zabezpečenie pohľadávky veriteľa dohodou o zrážkach zo mzdy aj v prípade spotrebiteľov, preto pokiaľ je inštitút dohody o zrážkach zo mzdy aprobovaným právnym inštitútom, nie je možné bez ďalšieho a priori tvrdiť, že ide o dohodu neplatnú alebo dokonca, že ide o neprijateľné dojednanie (neprijateľnú zmluvnú podmienku). Na podporu svojej argumentácie poukázal tiež na rozhodnutie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co 5/2018, ktorý sa venoval o. i. tej otázke, či dohoda o zrážkach zo mzdy spôsobuje „značnú“ nerovnováhu medzi dlžníkom a veriteľom, keď umožňuje presadzovanie nárokov zo zmluvy bez ingerencie súdu. Pričom v uvedenom rozhodnutí Krajský súd v Trnave tiež konštatoval, že „právny úkon, resp. určitá dohoda o určitých právach a povinnostiach, ktorá je v zákone výslovne predpokladaná, nemôže byť ako taká, teda sama o sebe, bez ďalšieho, v rozpore so zákonom. Opačný výklad by totiž znamenal, že zákonodarca sám dovolil robiť úkony, ktoré sú automaticky neplatné, čo nemožno predpokladať.“

2.3 Aj preto žalovaný argumentoval, že dohodu o zrážkach zo mzdy nemožno považovať za ustanovenie spôsobujúce značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. Ide o zákonom povolený zabezpečovací inštitút, pri ktorom zákonodarca predpokladá a počíta s tým, že veriteľ sa v dôsledku jej uzatvorenia nebude musieť obracať na súd, ale práve naopak bude mať k dispozícii nástroj pomocou ktorého bude môcť uspokojiť svoju pohľadávku. Preto argumentoval, že na daný stav mal súd prvej inštancie aplikovať § 551 občianskeho zákonníka a dohodu žalovaného považovať za platne

uzavretý právny úkon.

2.4 V tejto súvislosti tiež namietal skutkové a právne závery súdu prvej inštancie, podľa ktorého bola žalobkyňa nútená dohodu o zrážkach zo mzdy podpísať ako neoddeliteľnú súčasť zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Argumentoval, že predmetná dohoda o zrážkach zo mzdy bola uzavretá vo forme samostatnej listiny tak ako to predpokladá zákon, a teda žalobkyňa - ako priemerný spotrebiteľ - mala možnosť túto osobitnú listinu nepodpísať, teda neuzavrieť (v tejto súvislosti poukázal tiež na konkrétne ustanovenia dohody o zrážkach zo mzdy, zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ako i Formuláru pre štandardné informácie o spotrebiteľskom úvere dobrá pôžička. Žalovaný taktiež namietal, že izolovaná úvaha prvostupňového súdu o tom, že skutočnosť, že zmluva o spotrebiteľskom úvere ako aj dohoda o zrážkach zo mzdy boli podpisované v rovnaký deň automaticky neznamena, že bez uzavretia dohody o zrážkach zo mzdy by nedošlo ani k uzavretiu zmluvy o spotrebiteľskom úvere, resp., že dohoda o zrážkach zo mzdy bola tým pádom automaticky podmienkou zmluvy o spotrebiteľskom úvere nie je dostatočne podložená, dôvodná a napokon ani dostatočne logická na vyvodenie takéhoto záveru, ktorý má bez ďalšieho tieto právne úkony považovať za právne úkony, ktoré sú v rozpore s § 39 občianskeho zákonníka.

2.5 Podľa žalovaného zrážkami zo mzdy sa nezasiahne do ekonomickej situácie spotrebiteľa. Zrážky zo mzdy sa v zmysle dohody o zrážkach zo mzdy majú vykonávať len maximálne vo výške, ktorá zodpovedá výške dohodnutej mesačnej splátky podľa zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Pokiaľ pri riadnom splácaní dlhu žalobkyňa pravidelne mesačne plní dohodnutú splátku z jemu poskytnutého úveru, jeho ekonomická situácia sa nezhorší, ak v prípade, že prestane plniť riadne, mu bude tá istá suma zrážaná priamo z jeho mzdy na základe dohody o zrážkach zo mzdy. Takáto dohoda nie je teda ani neprimeranou, pretože len zabezpečuje plnenie zo zmluvy o úvere za podmienok, s ktorými žalobkyňa súhlasila, a ktoré zákonodarcu predpokladá. Dohoda o zrážkach zo mzdy preto spĺňa všetky zákonné predpoklady platnosti podľa § 5a zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa.

2.6 V ďalšej časti svojho odvolania žalovaný namietal absenciu naliehavého právneho záujmu a nedostatku aktívnej vecnej legitímácie. Nedostatok aktívnej vecnej legitímácie vzhliadal v tom, že žalobkyňa ako dlžníčka uzavrela spotrebiteľský úver spolu s pánom Q. Y. ako spoludlžníkom. Podľa žalovaného súdna prax je jednotná v názore, podľa ktorého stranami súdneho konania o neplatnosť právneho úkonu musia byť všetci, ktorí právny úkon uzavreli (prípadne ich právni nástupcovia). V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie bývalého Najvyššieho súdu ČSR sp. zn. 3 Cz 61/1987, rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 122/2002, uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 158/2010 a sp. zn. 5 Cdo 211/2013 ale aj uznesenia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30 Cdo 2806/2005, sp. zn. 29 Cdo 1879/2011 alebo sp. zn. 29 Cdo 79/2014). V prípade sporu o určenie neplatnosti právneho úkonu je tak vecná legitímácia strán (spolu s existenciou naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovanom určení) predpokladom úspešnosti žaloby. Absenciu naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy, vzhliadal v tom, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je platná a že úver nie je bezúročný a bez poplatkov tak, ako k tomuto záveru správne dospel súd prvej inštancie. Žalobkyňa nepreukázala naliehavý právny záujem vo väzbe na izolovanom určení, príp. neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy, pretože o. i. výsledkom nikdy nebude úplné vyriešenie potenciálnej spornosti. Na podporu svojej argumentácie citoval rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 M Cdo 1/2009, sp. zn. 3 Cdo 112/2004, sp. zn. 4 Cdo 49/2003, 5 Cdo 548/2015, sp. zn. 3 Cdo 112/2004. Záverom vo svojom odvolaní uviedol, že akékoľvek prípadné preskúmavanie dohody o zrážkach zo mzdy bolo a je potrebné realizovať s ohľadom na koncept tzv. priemerného spotrebiteľa (PL ÚS 11/2016).

3.1 Na uvedené odvolanie žalovaného Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 5. mája 2021, sp. zn. 9 CoCsp 28/2020, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil v napadnutej vyhovujúcej časti I. výroku a tiež v III. výroku o trovách konania.

3.2 V dôvodoch napadnutého rozsudku odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie úplne zistil skutkový stav a zo zisteného skutkového stavu vyvodil správny právny záver. V relevantnej časti odôvodnenia odvolací súd konštatoval, že rozhodnutiu nemožno vytknúť jeho nedostatočné odôvodnenie, pre nedostatočné zistenie skutkového stavu, ani žeby súd prvej inštancie vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov sporových strán nevyplývali, ani nevyšli za konania najavo, aby opomenul niektoré rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi

preukázané, alebo aby v jeho hodnotení dôkazov bol logický rozpor, prípadne, aby výsledok jeho hodnotenia dôkazov nezodpovedal tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z § 191 CSP alebo, aby na zistený skutkový stav aplikoval nesprávne zákonné ustanovenia, alebo použité zákonné ustanovenia nesprávne vyložil. Rozsudok nepovažoval za nepreskúmateľný a nezistil ani inú vadu, ktorá by mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

3.3 Odvolací súd sa pritom v plnom rozsahu stotožnil s dôvodmi súdu prvej inštancie a na tieto odkázal (§ 387 ods. 2 CSP). Konštatoval, že ani odvolacie námietky žalovaného nemali vplyv na vecnú správnosť rozsudku a nie sú spôsobilé prívodiť jeho zmenu.

3.4 Pokiaľ ide o naliehavosť právneho záujmu na určení neplatnosti uvedenej dohody o zrážkach zo mzdy uviedol, že jej neplatnosť bezprostredne súvisí s neprijateľnosťou zmluvných podmienok, uzatváraných medzi žalovaným - poskytovateľom spotrebiteľských úverov a dlžníkmi - spotrebiteľmi. Podľa odvolacieho súdu bolo potrebné vziať zreteľ aj na ustálenú judikatúru Súdneho dvora EÚ týkajúcu sa nekalých podmienok v spotrebiteľských veciach ohľadom povinností vnútroštátneho súdu preskúmať aj bez návrhu nekalosť zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, čo je významným prvkom ochrany spotrebiteľa v práve EÚ a že ak by vnútroštátne právo umožnilo veriteľovi obísť takéto preskúmavanie prostredníctvom uzavretia dohody o zrážkach zo mzdy, išlo by o pozbavenie Smernice 93/13/EHS z 5.4.1993 o nekalých podmienkach o spotrebiteľských zmluvách, jej užitočnému účinku (effet utile). Vychádzajúc aj z čl. 6 uvedenej smernice Rady, sa tento má vo svetle efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni uplatňovaniu takej vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá neumožňuje vnútroštátnemu súdu preskúmať aj bez návrhu nekalosť zmluvných podmienok v zmluve o spotrebiteľskom úvere zabezpečenej dohodou o zrážkach zo mzdy, alebo neumožňuje v tejto súvislosti vnútroštátnemu súdu vydať predbežné opatrenie za účelom pozastavenia vykonávania zrážok z dlžníkovej mzdy. Vychádzajúc zo skutočnosti, že zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu má spotrebiteľský charakter podľa § 52 občianskeho zákonníka uzavrel, že aj na dohodu o zrážkach zo mzdy, ktorou bolo zabezpečené plnenie z uvedenej úverovej zmluvy sa vzťahujú ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách. V tomto kontexte samotná dohoda o zrážkach zo mzdy môže vyvolať určitú nerovnováhu v postavení spotrebiteľa a veriteľa, keďže inštitút zrážok zo mzdy neprimerane uľahčuje veriteľovi vymoženie svojej pohľadávky aj v časti, v ktorej je založená na nekalých podmienkach. Veriteľ je vo výhodnejšom postavení, pretože môže veľmi jednoducho vymôcť aj také čiastky, ktoré sa zakladajú na nekalých zmluvných podmienkach, pričom spotrebiteľ musí vynaložiť značné úsilie preto, aby získal takto zaplatené prostriedky späť a môže byť od takého postupu odradený neprimeranými nákladmi a ťažkosťami.

1. 1.

4.1 Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“), prípustnosť, ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f/ CSP a tiež z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Navrhoval, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „dovolačný súd“ alebo „najvyšší súd“) uplatnil svoju revíziu kompetencie a aby dovolaniu v celom rozsahu vyhovel.

4.2 Žalovaný v súvislosti s porušením práva na spravodlivý súdny proces (§ 420 písm. f/ CSP) poukazoval na nedostatočné odôvodnenie odvolacieho súdu, keď sa odvolací súd nevysporiadal s podstatnými tvrdeniami žalovaného, ktoré boli pre posúdenie veci rozhodujúce. Odôvodnenie súdu prvej inštancie neobsahuje ani len stručnú zmienku o argumentoch žalovaného: o neaplikovaných ustanoveniach § 5a ods. 1 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a § 41 občianskeho zákonníka; o predložennom rozsudku Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co 5/2018, v zmysle ktorého veriteľ môže dohodu o zrážkach zo mzdy uplatniť priamo, bez súdneho rozhodnutia, čo nie je v rozpore so smernicou Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách; o absencii naliehavého právneho záujmu žalobkyne v zmysle rozhodnutí najvyššieho súdu (4 Cdo 49/2003, 3 Cdo 112/2004, 1 M Cdo 1/2009, 5 Cdo 548/2018; o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie na strane žalobkyne, keďže spoludlžník Q. Y., ktorý uzavrel zmluvu o úvere, nikdy nebol stranou tohto určovacieho sporu (rozsudok NS ČSR z 29.2.1988, sp. zn. 3 Cz 61/87, ZSP 30/2004, 3 Cdo 158/2010, 5 Cdo 211/2003). Podľa žalovaného odvolací súd tým rezignoval na svoju povinnosť podľa § 387 ods. 3 CSP. Pokiaľ písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP. Poukázal tiež na rozhodnutia najvyššieho súdu (sp. zn. 4 Cdo 34/2018, 8 Cdo 152/2018, 4 Cdo 3/2019, 5

Cdo 57/2019, 4 Cdo 120/2019, 1 Obdo 7/2018, 1 Obdo 82/2018 a ústavného súdu (sp zn. II. ÚS 559/2018, I. ÚS 235/2020, II. ÚS 120/2020). Žalovaný zdôraznil, že ani jeden zo súdov sa presvedčivo a náležite nevysporiadal s procesnou prípustnosťou podanej žaloby v časti určenia neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy podľa § 137 písm. d/ CSP. V tomto smere súd prvej inštancie stroho odôvodňoval prípustnosť podanej žaloby (zrejme ako celku) paušálnym odkazom na § 137 písm. c/ CSP, hoci v časti určenia neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy mala byť z dôvodu procesnej neprípustnosti zamietnutá.

4.3 Podľa žalovaného je odôvodnenie rozhodnutí súdov oboch inštancií natoľko arbitrárne a iracionálne, že zakladá vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP.

4.4 Danosť dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP vzhliadal v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli riešené. Žalovaný dve právne otázky naformuloval tak, či: „Je procesne prípustná žaloba spotrebiteľa o určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy, ktorá bola uzavretá v súlade s § 5a ods. 1 písm. a/ zákona č. 250/2007 Z. o ochrane spotrebiteľa (ďalej len „zákon o ochrane spotrebiteľa“)?“ a tiež či: „Môže súd určiť neplatnosť celej dohody o zrážkach zo mzdy, uzavretej z dôvodu neprijateľných podmienok obsiahnutých v súvisiacej zmluve o úvere, ak zároveň dospeje k záveru, že táto zmluva o úvere je platná a vo výroku rozsudku neurčí neprijateľnosť žiadnej jej zmluvnej podmienky?“

5. Žalobkyňa sa k dovolaniu nevyjadřila.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je nielen prípustné ale tiež dôvodné.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti konkrétnemu rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

9. Žalovaný konkrétne prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dovolací súd sa v prvom rade venoval namietanej vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní (§ 440 CSP).

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa stranám znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019, sp. zn. 4 Cdo 140/2019 alebo sp. zn. 4 Cdo 120/2019).

12. V preskúmvanej veci predmetom dovolacieho prieskumu bolo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu o potvrdení rozsudku vydaného súdom prvej inštancie vo výroku, ktorým určil neplatnosť uzavretej dohody o zrážkach zo mzdy. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f/ CSP žalovaný namieta, že odvolací súd svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil a súčasne sa nevysporiadal s ich odvolacími námietkami, čím založil nepreskúmateľnosť svojho rozhodnutia. Konkrétne sa podľa žalovaného odvolací súd nevenoval jeho argumentom - o neaplikovaných ustanoveniach § 5a ods. 1 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a § 41 občianskeho zákonníka; o predložennom rozsudku Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co 5/2018, v zmysle ktorého veriteľ môže dohodu o zrážkach zo mzdy uplatniť priamo, bez súdneho rozhodnutia, čo nie je v rozpore so smernicou Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách; o absencii naliehavého právneho záujmu; o nedostatku aktívnej vecnej legitimácie na strane žalobkyne. Podľa žalovaného odvolací súd tým rezignoval na svoju povinnosť podľa § 387 ods. 3 CSP. Žalovaný zdôraznil, že ani jeden zo súdov sa presvedčivo a náležite nevysporiadal s procesnou prípustnosťou podanej žaloby v časti určenia neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy podľa § 137 písm. d/ CSP. Podľa žalovaného v tomto smere súd prvej inštancie stroho odôvodňoval prípustnosť podanej žaloby (zrejme ako celku) paušálnym odkazom na § 137 písm. c/ CSP, hoci v časti určenia neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy mala byť z dôvodu procesnej neprípustnosti zamietnutá.

13. Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“, I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

14. Aj najvyšší súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach práve pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a judikatúry ústavného súdu zaujal stanovisko, že medzi práva civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP treba preto považovať aj taký nedostatok rozhodnutia súdu, keď rozhodnutie neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé (sp. zn. 6 Cdo 98/2017, v tejto súvislosti viď tiež sp. zn. 4 Cdo 120/2019). V rozsudku pritom musí byť posúdený celý predmet konania v jeho komplexnosti, vo všetkých problematických otázkach, ktoré sú súdnym konaním otvorené. Súd je v konaní povinný poukázať a dostatočne sa zaoberať s argumentami,

ktoré žalovaný nárok podporujú, aj s tými, ktoré ho spochybňujú. Znamená to, že musia byť vyriešené všetky právne otázky, nielen niektoré alebo dokonca len jedna z nich (sp. zn. 5 Cdo 79/2021).

15. Formálne a obsahové náležitosti rozhodnutia odvolacieho súdu sú upravené v ustanovení § 393 CSP. Zákon vyžaduje, aby odvolací súd zaujal jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán predneseným v konaní pred súdom prvej inštancie, pokiaľ sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Povinnosťou odvolacieho súdu je zároveň vysporiadať sa v odôvodnení rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní. Za podstatný je potrebné považovať taký argument, ktorý je relevantný, teda má vecnú súvislosť s prejednávanou vecou a zároveň je takej povahy, že v prípade jeho preukázania (samostatne alebo v spojitosti s ostatnými okolnosťami) môže priniesť rozhodnutie priaznivejšie pre odvolateľa (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 1296 s.).

16. Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu nespĺňa vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že žalovaný opodstatnene namietal nedostatočné a nepreskúmateľné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že odvolací súd v rozpore s ustanovením § 387 ods. 3 CSP sa náležite nevysporiadal s relevantnými námietkami uplatnenými žalovaným v odvolacom konaní.

17. Preskúmaním odvolania žalovaného (s prihliadnutím na námietky uvedené v dovolaní žalovaného) dovolací súd zistil, že žalovaný v ňom uviedol argumenty v prospech platnosti uzavretej dohody o zrážkach zo mzdy ako právnym poriadkom predpokladaným a aprobovaným prostriedkom aj v prípade zabezpečenia spotrebiteľských záväzkov, ktorý preto nemôže a priori spôsobovať nerovnováhu medzi účastníkmi právneho vzťahu (pričom na podporu uvedeného argumentu aj poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co 5/2018); namietal tiež, že uzavretá dohoda o zrážkach zo mzdy je v súlade s ustanoveniami zákona (podľa § 551 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník ako i) § 5a zákona č. 250/2007 Z. z o ochrane spotrebiteľa. Odvolací súd k uvedeným námietkam nezaujal žiadne stanovisko. Odvolací súd taktiež úplne prehliadol námietku absencie aktívnej vecnej legitímácie na podaní určovacej žaloby žalobkyne s poukazom na to, že spotrebiteľský úver uzavrela so spoludlžníkom pánom Q. Y. a nezaujal k nej žiadnu odpoveď.

18. Preskúmaním odvolania žalovaného dovolací súd tiež zistil, že žalovaný vo svojom odvolaní tiež namietal absenciu naliehavého právneho záujmu žalobkyne na podanie žaloby o určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy (s poukazom na § 137 písm. c/ CSP) - za predpokladu, že v konaní už súd prvej inštancie dospel k záveru, že zmluva o spotrebiteľskom úvere je platná, a spotrebiteľský úver nie je bezúročný a bez poplatkov. Aj v tomto prípade, napriek uvedenej námietke žalovaného, možno konštatovať, že odvolací súd len nezrozumiteľne a nedostatočne odôvodnil danosť naliehavého právneho záujmu žalobkyne na podaní žaloby určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy konštatovaním, že „K správnym dôvodom uvedeným v rozsudku, je potrebné, o. i. uviesť, pokiaľ ide o naliehavosť právneho záujmu na určení neplatnosti uvedenej dohody o zrážkach zo mzdy, že jej neplatnosť bezprostredne súvisí s neprijateľnosťou zmluvných podmienok, uzatváraných medzi žalovaným - poskytovateľom spotrebiteľských úverov a dlžníkmi - spotrebiteľmi.“ I z uvedeného je zrejmé, že odvolací súd neodpovedal na argumentáciu odvolateľa.

19. Odvolací súd sa v posudzovanom prípade vôbec nevysporiadal s uvedenými odvolacími námietkami. Podľa názoru dovolacieho súdu ide o podstatné a relevantné argumenty (majúce vplyv na výsledok sporu) súvisiace so sporom a zároveň sú takej povahy, že bez náležitého vysporiadania sa s nimi v odôvodnení rozhodnutia, možno dospieť k záveru, že postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu procesných práv dovolateľov v takej miere, že došlo k porušeniu práva dovolateľov na spravodlivý proces zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy SR čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Žalovaný vo svojom dovolaní v súvislosti s nedostatočným odôvodnením odvolacieho súdu taktiež zdôraznil, že ani jeden zo súdov sa presvedčivo a náležite nevysporiadal s procesnou prípustnosťou podanej žaloby v časti určenia neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy podľa § 137 písm. d/ CSP, keď

súdy túto žalobu posudzovali podľa § 137 písm. c/ CSP. S uvedenou námietkou žalovaného by bolo možné súhlasiť len pokiaľ by ju žalovaný takto formuloval už v ňom podanom odvolaní. No žalovaný vo svojom odvolaní argumentáciu smeroval len vo vzťahu k absencii naliehavého právneho záujmu (s ohľadom na § 137 písm. c/ CSP) na podaní žaloby o určenie neplatnosti dohody o zrážkach zo mzdy. Argumentácia vo vzťahu k neprípustnosti žaloby s ohľadom na § 137 písm. d/ CSP v ňom úplne absentovala. Možno pripomenúť, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych opravných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, teda vecne (argumentačne), čo znamená, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietal už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom v jeho neprospech (R 73/2019).

21. So zreteľom na vyššie uvedené dôvody dovolací súd konštatuje, že žalovaný opodstatnene namietal porušenie ich procesných práv v takej miere, že postupom súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Nerešpektovaním pravidla riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu došlo v konaní k procesnej vade podľa § 420 písm. f/ CSP, ktorá zakladá nielen prípustnosť dovolania ale zároveň aj jeho dôvodnosť.

22. Skutočnosť, že v konaní došlo k procesnému pochybeniu podľa § 420 písm. f/ CSP je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemožno považovať za správne.

23. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. f/ CSP, pre ktorú bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť dovolací súd sa v ďalšom už nezaoberal žalovaným namietanou prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP.

24. Najvyšší súd preto dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

25. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP).

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

27. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.